

Vývoj odpisovej politiky v kontexte zdaňovania príjmov v SR

Ing. Ivona Ďurinová, PhD.
Ekonomická univerzita v Bratislave

V príspevku poukážeme na vývoj odpisovej politiky v rámci zdaňovania príjmov v SR, budeme analyzovať zmeny v tejto oblasti, pričom sa zameriame najmä na postupné zmeny v stanovení vstupnej ceny odpisovaného hmotného a nehmotného majetku, na zmeny v dobe odpisovania, v spôsobe stanovenia a výške odpisových sadzieb, resp. na podstatné skutočnosti v rámci tejto problematiky. Budeme sledovať vývoj v tejto oblasti v období pred zavedením tzv. rovnej dane, t. j. obdobie od 1. januára 1993 do 31. decembra 2003, a v období po zavedení tzv. rovnej dane, t. j. od 1. januára 2004 po súčasnosť. V rámci druhého obdobia upriamime pozornosť aj na zmeny v odpisovaní, ktoré boli vyvolané krízou, a napokon na najnovšie zmeny platné od 1. januára 2012.

1 Bližšie pozri Jánošová, V.: Zdroje financovania podniku. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2008, s. 55.

ODPISY Z ÚČTOVNÉHO A DAŇOVÉHO HLÁDISKA

Odpisy sú peňažným vyjadrením opotrebovania investičného hmotného a nehmotného majetku v priebehu príslušného obdobia, za ktoré sa účtujú do nákladov. Z účtovného hľadiska majú vyjadrovať skutočné opotrebenie daného majetku za dané obdobie a jeho reálnu dobu životnosti, pričom hlavnou príčinou opotrebovania majetku môže byť tak fyzické zhoršenie stavu majetku v dôsledku jeho používania, ako aj jeho morálne zastaranie. Účtovné odpisy ovplyvňujú výšku výsledku hospodárenia pred zdanením daňou z príjmov, pričom treba rešpektovať právne predpisy o účtovníctve.

Z daňového hľadiska predstavujú odpisy spravidla najvýznamnejšie výdavky na dosiahnutie, udržanie a zabezpečenie príjmov daňovníka. Na účely vyčíslenia daňových odpisov treba rešpektovať príslušné daňové zákony, prostredníctvom ktorých štát stanovuje účtovným jednotkám, v akej maximálnej ročnej výške si môžu obstarávacie ceny dlhodobého hmotného a nehmotného majetku preniesť v podobe nákladov do základu dane a znížiť si tak daňovú povinnosť.

OBDOBIE PRED ZAVEDENÍM TZV. ROVNEJ DANE

V tomto období boli daňové odpisy upravené v zákone č. 286/1992 Zb. a v zákone č. 366/1999 Z. z. o daniach z príjmov.

Zmeny v stanovení vstupnej ceny odpisovaného hmotného a nehmotného majetku boli ovplyvnené cenovým vývojom za posledných 10 rokov. Po 1. januári 2000, keď vstúpil do platnosti zákon č. 366/1999 Z. z., sa posunuli hranice rozhodujúce pre zaradenie majetku do:

- odpisovaného hmotného majetku z 10 000 Sk na 20 000 Sk,
- odpisovaného nehmotného majetku z 20 000 Sk na 40 000 Sk.

V tomto období nastáva podstatná zmena vo vymedzení a odpisovaní nehmotného majetku, keďže dochádza k zosúladieniu definície nehmot-

ného majetku v zákone o daniach z príjmov a nehmotného investičného majetku v účtovníctve a súčasne k zosúladieniu jeho odpisovania podľa pravidiel platných v účtovníctve. Nehmotný majetok sa tak od 1. 1. 2000 odpisuje do 5 rokov od jeho obstarania a uvedenia do užívania, čím sa odstránili rozdiely medzi účtovnými a daňovými odpismi nehmotného majetku.

Za významnú zmenu možno tiež považovať nový prístup k právu daňovníka na uplatnenie odpisu ako daňového výdavku. Do konca roku 1999 sa síce uznával odpis ako oprávnený daňový výdavok, musel však byť uplatnený v každom zdaňovacom období. Ak sa odpis v príslušnom zdaňovacom období neuplatnil, nemal daňovník právo predĺžiť dobu odpisovania majetku. Od 1. 1. 2000 nemusí daňovník uplatniť v príslušnom jednom alebo aj viacerých zdaňovacích obdobiach odpis, ale môže o rovnaký počet rokov neuplatnenia daňových odpisov predĺžiť dobu odpisovania v budúcnosti. Prerušit odpisovanie nemôže daňovník – fyzická osoba, ktorý si uplatňuje paušálne výdavky. Možnosť prerušenia odpisovania je nástrojom daňového plánovania, ktorý daňovník môže využiť najmä v prípade výkyvov v hospodárení alebo v prípade štrukturálnych zmien. Túto skutočnosť možno teda hodnotiť pozitívne ako ústretový krok voči podnikateľom.

Tabuľka 1 znázorňuje, ako sa v období pred zavedením tzv. rovnej dane menila doba odpisovania hmotného majetku. K najväčším zmenám v dobe odpisovania dochádzalo v 4. a 5. odpisovej skupine, kde boli zaradené budovy.

V podmienkach trhového hospodárstva sú rozpracované a využívajú sa rôzne účtovné odpisové metódy¹, na daňové účely si však účtovná jednotka mohla a aj v súčasnosti môže vybrať pri výpočte odpisov **rovnomernú** alebo **zrýchlenú metódu** odpisovania hmotného majetku. Spôsob odpisovania si musí určiť pre každý novoobstaraný dlhodobý hmotný majetok, pričom počas odpisovania ho nie je možné meniť. Dlhodobý hmotný majetok sa odpisuje najviac do výš-

Tabuľka 1 Doba odpisovania hmotného majetku

Odpisová skupina	Doba odpisovania		
	do 31. 12. 1999	do 31. 12. 2002	do 31. 12. 2003
1	4 roky	4 roky	4 roky
2	8 rokov	8 rokov	6 rokov
3	15 rokov	15 rokov	12 rokov
4	30 rokov	30 rokov	20 rokov
5	50 rokov	40 rokov	30 rokov

Zdroj: Zákon č. 286/1992 Zb. a zákon č. 366/1999 Z. z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov.

Tabuľka 2 Ročné odpisové sadzby a koeficienty pre zrýchlené odpisovanie

Odpisová skupina	Ročná odpisová sadzba					
	v prvom roku odpisovania		v ďalších rokoch odpisovania		pre zvýšenú vstupnú cenu	
	do 31.12.02	do 31.12.03	do 31.12.02	do 31.12.03	do 31.12.02	do 31.12.03
1	14,2	14,2	28,6	28,6	25,0	25,0
2	6,2	8,5	13,4	18,3	12,5	16,7
3	3,4	4,3	6,9	8,7	6,7	8,4
4	1,4	3,1	3,4	5,1	3,4	5,0
5	1,5	1,4	2,5	3,4	2,5	3,4
Koeficient pre zrýchlené odpisovanie						
1	4	4	5	5	4	4
2	8	6	9	7	8	6
3	15	12	16	13	15	12
4	30	20	31	21	30	20
5	40	30	41	31	40	30

Zdroj: Zákon č. 366/1999 Z. z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov.

ky vstupnej ceny, prípadne zvýšenej o vykonané technické zhodnotenie, alebo pri zrýchlenom odpisovaní do výšky zvýšenej zostatkovej ceny.

OBDOBIE PO ZAVEDENÍ TZV. ROVNEJ DANE

S nadobudnutím účinnosti zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov k 1. 1. 2004 sa zvýšila hranica vstupnej ceny pri hmotnom majetku zo sumy 20 000Sk na 30 000Sk a pri nehmotnom majetku zo 40 000Sk na 50 000 Sk. Za pozitívne možno považovať zrušenie limitov na maximálnu výšku vstupnej ceny, z ktorej bolo možné odpisovať podľa predchádzajúceho zákona dopravné prostriedky.

Zúžil sa okruh odpisových skupín z piatich na štyri, keďže sa zlúčila 4. a 5. odpisová skupina. Doba odpisovania hmotného majetku v 1. odpisovej skupine je štyri roky a podľa prílohy zákona sa sem zaraďujú napríklad kancelárske stroje a počítače, televízne kamery, meracie, kontrolné, testovacie, navigačné a iné zariadenia, motorové zariadenia na prepravu 10 a viac osôb atď. Doba odpisovania v 2. odpisovej skupine je šesť rokov a patria sem žeriavy, stavebné, chladiace a mraziace stroje, stroje a prístroje na čistenie alebo sušenie fliaš, balenie a váženie, televízne a rozhlasové prijímače. V 3. odpisovej skupine je doba odpisovania 12 rokov a patria sem turbíny, pece, horáky, zdvíhacie a dopravné zariadenia, klima-

tizačné zariadenia, stroje pre metalurgiu, lode, plynové generátory, destilačné, filtračné prístroje a do 4. odpisovej skupiny s dobou odpisovania 20 rokov patria najmä budovy a inžinierske stavby. Za pozitívne možno považovať najmä skutočnosť, že sa skrátila doba odpisovania v prípade všetkých budov a stavieb z 30 rokov na 20 rokov.

Súčasťou vstupnej ceny je aj technické zhodnotenie, a to v tom zdaňovacom období, v ktorom bolo dokončené a zaradené do užívania. Pojem „zvýšená vstupná cena“ sa už nepoužíva, keďže pri rovnomernej metóde odpisovania sa používa len jedna ročná odpisová sadzba bez ohľadu na to, či ide o prvý rok odpisovania, ďalšie roky odpisovania alebo o odpisovanie po vykonaní technického zhodnotenia, pričom ročná odpisová sadzba je v zákone vyjadrená podielom priradenej doby odpisovania. Pri rovnomernom odpisovaní sa ročný odpis teda určí ako podiel vstupnej ceny hmotného majetku a doby odpisovania ustanovenej pre príslušnú odpisovú skupinu (tabuľka 3).

Spôsob uplatnenia zrýchlenej metódy odpisovania sa v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou nemení. Tabuľka 4 uvádza koeficienty pre zrýchlené odpisovanie. Ročný odpis hmotného majetku sa určí v prvom roku odpisovania ako podiel jeho vstupnej ceny a priradeného koeficientu. V ďalších rokoch sa odpis vypočíta ako po-

Tabuľka 3 Koefficienty pre rovnomerné odpisovanie

Odpisová skupina	Doba odpisovania	Ročný odpis
1	4	1/4
2	6	1/6
3	12	1/12
4	20	1/20

Zdroj: Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov (§ 26 a § 27).

diel dvojnásobku jeho zostatkovej ceny a rozdielu medzi priradeným koeficientom a počtom rokov, počas ktorých sa už odpisoval.

Výhody použitia rovnomernej metódy sú najmä v jednoduchosti výpočtu, zrýchlená metóda však umožňuje vyšší odpis v čase, keď sú väčšinou náklady na opravy a údržbu nízke. Spoločnosť tak môže v prvých rokoch odpisovania naakumulovať prostriedky, ktoré môže využiť v čase, keď odpisy budú klesať, ale náklady na údržbu a opravy budú stále väčšie. V rámci výberu stratégie odpisovania by mal podnikateľský subjekt brať do úvahy svoj podnikateľský zámer a urobiť si prepočet odpisov hmotného a nehmotného majetku podľa oboch metód a na základe výsledkov sa rozhodnúť, či bude pre neho výhodnejšie uplatniť rovnomernú metódu odpisovania, pri ktorej sa sumy odpisov rozložia rovnomerne v rámci doby odpisovania, alebo zrýchlenú metódu odpisovania, pri ktorej sa vyššie sumy odpisov uplatnia v najbližších rokoch. Zvolený spôsob odpisovania síce nemá vplyv na dobu odpisovania, ale vplyv na rozdielny priebeh odpisov a teda aj na výšku základu dane v jednotlivých zdaňovacích obdobiach je nepopierateľný.

Za dôležitú zmenu možno považovať tú skutočnosť, že od roku 2004 v nadväznosti na zákon o účtovníctve a postupy účtovania hmotný majetok môže v určitých prípadoch odpisovať okrem „právneho vlastníka“ aj skutočný užívateľ majetku, teda tzv. „ekonomický vlastník“. Takýmto prípadom je finančný prenájom ako forma obstarania hmotného majetku.

ZMENY V ODPISOVANÍ VYVOLANÉ KRÍZOU

Na zmiernenie hospodárskej krízy boli v roku 2009 zavedené rôzne opatrenia, ktoré mali podporiť podnikateľské prostredie, a to aj v daňovej politike. Medzi hlavné zmeny patria:

1. Zvýšila sa hranica posudzovania vstupnej ceny hmotného a nehmotného majetku. V prípade hmotného majetku sa vstupná cena zvýšila z 996 € na 1 700 € a v prípade nehmotného majetku z 1 660 € na 2 400 €. Úprava vstupnej ceny umožnila podnikateľským subjektom zlepšiť peňažné toky firiem, keďže do daňových výdavkov mohli zaradiť vyšší jednorazový odpis majetku. Táto zmena mala tiež viesť k stimuluванию nákupu majetku.
2. S cieľom podporiť podnikanie sa niektoré druhy hmotného majetku presunuli do nižších odpisovacích skupín, čo znamená, že sa skrátí doba ich odpisovania. Do 1. odpisovacej skupiny sa preradili napr. stroje pre potravinársky priemysel, textilný, odevný a kožiarsky priemysel, traktory a ostatné zariadenia pre poľnohospodárstvo a lesníctvo, tlačiarenské stroje a prístroje na váženie a meranie, ktoré pôvodne patrili do 2. odpisovacej skupiny. Do 2. odpisovacej skupiny z 3. odpisovacej skupiny boli preradené napr. rýpadlá a kolesové nakladače, zdvíhacie a manipulačné zariadenia, elektrické rozvodné a ovládacie zariadenia.
3. Zaviedlo sa tiež tzv. komponentné odpisovanie, ktoré umožňuje rozčleniť samostatné hnutelné veci na menšie oddeliteľné súčasti, ktoré sa odpisujú v rovnakej odpisovacej skupine ako samostatná hnutelná vec, ktorej vstupná cena musí byť vyššia ako 1 700 €. V prípade budov a stavieb zákon umožňuje vyčleniť na samostatné odpisovanie štyri druhy jednotlivých oddeliteľných súčastí: rozvody počítačových sietí, osobné a nákladné výťahy, eskalátory, pohyblivé chodníky a klimatizačné zariadenia, ktorých doba odpisovania je kratšia ako doba odpisovania budovy alebo stavby. Komponentný spôsob odpisovania je výhodný v tom prípade, ak majú oddeliteľné súčasti rôzny priebeh opotrebenia a rôznu dobu použiteľnosti. V prípade odpisovania majetku po komponentoch (časťach) tak podnik vykazuje vyššie náklady na odpisy ako v prípade odpisovania majetku ako celku. Napríklad budovu musí podnik odpisovať 20 rokov, ale rozvody počítačových sietí v budove možno odpísať za 6 rokov. To znamená, že po šiestich rokoch môžu byť rozvody zahrnuté do daňových nákladov, čím možno z odpisov zabezpečiť interné zdroje na financovanie obnovy týchto rozvodov. Pri náročných investíciách s dlhou dobou návratnosti sa tak aspoň časť celkovej investície dostane do nákladov skôr.

Tabuľka 4 Koefficienty pre zrýchlené odpisovanie

Odpisová skupina	Koefficient pre zrýchlené odpisovanie		
	v prvom roku odpisovania	v ďalších rokoch odpisovania	pre zvýšenú vstupnú cenu
1	4	5	4
2	6	7	6
3	12	13	12
4	20	21	20

Zdroj: Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov (§ 28).

ZMENY V ODPISOVANÍ OD 1. 1. 2012

K ďalším dôležitým zmenám v odpisovaní dlhodobého hmotného majetku na daňové účely došlo s účinnosťou od 1. 1. 2012.

Daňové odpisy dlhodobého hmotného majetku sa budú môcť uplatniť v prvom roku odpisovania len v pomernej výške z ročného odpisu vypočítaného v závislosti od počtu mesiacov používania. Daňový odpis dlhodobého hmotného majetku sa teda v prvom roku vypočíta v alikvotnej časti zodpovedajúcej počtu mesiacov používania majetku, a to počnúc mesiacom jeho zaradenia do užívania do konca zdaňovacieho obdobia. Nebude možné uplatniť ho v plnej výške ako doteraz. V prípade, ak si podnikateľ v minulosti obstaral osobný automobil napr. v hodnote 20 000 € a rozhodol sa ho odpisovať **rovnomernou metódou**, zaradil automobil do príslušnej odpisovej skupiny (v uvedenom prípade do 1. odpisovej skupiny s dobou odpisovania 4 roky) a odpis v prvom roku vypočítal ako podiel obstarávacej ceny majetku a počtu rokov odpisovania bez ohľadu na to, v ktorom mesiaci bol automobil zaradený do používania. Podľa znenia zákona platného do konca roka 2011 by bol daňový odpis vo výške 5 000 €. Podľa nového znenia zákona je potrebné takto vypočítaný daňový odpis určiť v pomernej výške, teda ak by bol automobil zaradený do používania napr. v júli, by bolo možné uplatniť daňový odpis v prvom roku len vo výške $6/12 \times 5\,000$ €, v tomto prípade teda v sume 2 500 €. Už sa nebude dať optimalizovať daňový základ tým spôsobom, že sa kúpi automobil koncom roka a do nákladov zahrnie celoročný odpis vo výške $1/4$ z obstarávacej ceny. Odpis sa uplatní len v alikvotnej výške, teda ak sa automobil zaradí do používania v decembri, tak vo výške $1/48$, (t. j. vo výške mesačného odpisu z doby 4 rokov). Zvyšná časť ročného odpisu, ktorú daňovník neuplatnil do daňových výdavkov v prvom roku odpisovania, sa zahrnie do základu dane podľa toho, či bolo alebo nebolo na hmotnom majetku vykonané technické zhodnotenie.

Ďalšou dôležitou zmenou je skutočnosť, že sa zjednocuje spôsob odpisovania majetku obstarávaného formou finančného prenájmu s bežným spôsobom obstarania, t. j. kúpou alebo prostredníctvom úveru. V minulosti platilo, že ak lízingová zmluva trvala kratšie než doba odpisovania majetku na daňové účely (min. však 60 % z tejto doby), do daňových výdavkov bolo možné uplatniť hodnotu hmotného majetku rýchlejšie, ako by to bolo v prípade obstarania rovnakého majetku kúpou. Hmotný majetok obstaraný formou finančného prenájmu po 31. decembri 2011 sa bude už odpisovať rovnako ako hmotný majetok obstaraný kúpou, a to bez ohľadu na dobu trvania lízingovej zmluvy. To isté bude platiť aj pre hmotný majetok nadobudnutý postúpením zmluvy o finančnom prenájme. Nový nájomca ho bude odpisovať počas celej doby odpisovania do výšky jeho vstupnej ceny, pričom vstupnou cenou u nového nájomcu sa rozumie výška nesplatennej istiny vrátane finančného vyrovnania a odstupného uhradeného pôvodnému nájomcovi. Z uvedeného dôvo-

du finančný prenájom už prestáva byť zaujímavý z pohľadu legálnej daňovej optimalizácie.

DISKUSIA A ZÁVERY

Vzhľadom na to, že daňové prostredie v značnej miere ovplyvňuje najmä rozhodovacie procesy podnikateľských subjektov (pôsobí na voľbu právnej formy podnikania, na rozhodovanie o alokácii kapitálu, na výber optimálnej finančnej a kapitálovej štruktúry podniku, na veľkosť disponibilného zisku atď.), pri každej daňovej zmene treba brať do úvahy i možné reakcie daňových subjektov. Najmä po zmenách v daňovej oblasti, ktoré priniesla daňová reforma k 1. 1. 2004 (obdobie po zavedení tzv. rovnej dane) sa uskutočnilo niekoľko prieskumov, ktoré monitorovali vplyv týchto zmien na podnikateľské subjekty. V rámci prieskumu², ktorý zrealizovala aj autorka tohto príspevku po prvom zdaňovacom období, keď už bola zavedená tzv. rovná daň, sa tiež skúmalo, ako hodnotia podnikateľské subjekty novú právnu úpravu odpisovania. Výsledky prieskumu hovoria o tom, že novú právnu úpravu odpisovania považovalo za vyhovujúcu 93 % respondentov.

Možno konštatovať, že podmienky odpisovania dlhodobého hmotného majetku sa v rámci odpisovej politiky v daňovom systéme SR postupne menili pozitívne v prospech podnikateľských subjektov.

Za pozitívne možné považovať najmä nasledujúce skutočnosti:

- postupné zvyšovanie vstupnej ceny odpisovaného hmotného a nehmotného majetku,
- postupné znižovanie doby odpisovania, najmä v prípade budov a stavieb,
- možnosť prerušenia odpisovania ako nástroja daňového plánovania,
- zníženie počtu odpisových skupín, pričom najdlhšia doba odpisovania je v súčasnosti 20 rokov,
- zjednodušenie spôsobu výpočtu rovnomerných odpisov,
- zrušenie limitov na maximálnu výšku vstupnej ceny, z ktorej bolo možné odpisovať dopravné prostriedky,
- zavedenie princípu odpisovania majetku u ekonomického vlastníka,
- zavedenie komponentného spôsobu odpisovania majetku.

Napriek mnohým pozitívnym krokom v rámci odpisovej politiky sa možno stretnúť s názormi, ktoré považujú odpisy za bariéru v investovaní a navrhujú benevolentnejší prístup k odpisovaniu. Napríklad dovoliť každému podnikateľskému subjektu odpísať takú čiastku, akú chce a kedy chce, za predpokladu, že nepresiahne 100 % investície. Samozrejme, ak by sa mohol ihneď o celú investovanú sumu znížiť základ dane, podporilo by to v investovaní najmä malých a stredných podnikateľov, ktorí sa ťažšie a najmä drahšie financujú v porovnaní s veľkými podnikmi.

Zámerom odpisovej politiky prostredníctvom zmien platných od 1. 1. 2012 je však dosiahnuť vyšší výber daní, čo bude mať negatívny dopad na podnikateľskú sféru. Cieľom je však konsolidovať verejné financie a udržať daňový systém efektívny.

2 Ďurinová, I.: Daňová reforma v Slovenskej republike z hľadiska podnikateľskej sféry i občanov. In: E+M Ekonomie a Management, 2006, ročník IX., čís. 3, s. 70-84.

Použité zdroje:

1. Ďurinová, I.: Daňová reforma v Slovenskej republike z hľadiska podnikateľskej sféry i občanov. In: E+M Ekonomie a Management, 2006, ročník: IX., č. 3., ISSN 1212-3609.
2. Jánošová, V.: Zdroje financovania podniku. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2008, ISBN 978-80-225-2447-6.
3. Zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov.
4. Zákon č. 366/1999 Z. z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov.
5. Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.
6. <http://hnonline.sk>